

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Указ Президента України від 25 травня 2001р. №341/2001 “Про концепцію державної регіональної політики”//Офіційний вісник України. – 2001. – №22. – С.983.
2. Лист-відповідь Головного управління статистики у Закарпатській області на інформаційний запит №05/1-2-40/1951 від 17.08.05р. – Головне управління статистики у Закарпатській області. – 2005.
3. Інститути та інструменти розвитку територій. На шляху до європейських принципів/Київ. Центр Ін-ту Схід-Захід; За ред. С.Максименка. – Київ: Міленіум, 2001. – 244с.
4. Характеристика діяльності агентств регіонального розвитку в Закарпатській області. Звіт Міністерству економіки України за 2004р./Неопубліковані матеріали. – Обласна державна адміністрація Закарпатської області. – 2005.
5. Звіт по діяльності Агенції місцевого розвитку “Іршавщина” за 2004р./ Неопубліковані матеріали. – Агенція місцевого розвитку “Іршавщина”. – 2005.
6. Закон України “Про ставки акцизного збору на спирт етиловий та алкогольні напої” № 178/96-ВР прийнятий 07.05.1996р. із змінами та доповненнями 25.03.2005р.//Відомості ВРУ. – 2005. – №17. – С.267.
7. Закон України “Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів” № 481/95-ВР прийнятий 19.12.1995р. із змінами та доповненнями 25.03.2005р.//Відомості ВРУ. – 2005. – №17. – С.267.

УДК 338.48

ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Свида І.В.

Дано оцінку діяльності туристичної галузі Закарпатської області. Розглядаються питання пріоритетних напрямків формування та функціонування туристично-рекреаційного комплексу регіону. Проаналізовано практичну та соціальну ефективність від застосування результатів дослідження. Запропоновано практичні рекомендації щодо досягнення позитивних результатів в туристичній галузі Закарпатської області.

Кількість бібліографічних посилань – 10; мова – українська.

Ключові слова: туристична галузь, туристична індустрія, рекреаційно-туристичний комплекс, туристична інфраструктура, дослідження.

ВСТУП

За останні кілька десятиріч у світі поступово зростає значення туризму і рекреації. Це пов'язано в першу чергу із значним зростанням доходів населення, зростанням загальноосвітнього рівня людей, розвитком транспортного сполучення. У багатьох державах обслуговування рекреантів стало не лише самостійною галуззю економіки, але й життєво необхідною формою задоволення потреб людини.

Важливе значення для розвитку як міжнародного, так і внутрішнього туризму відіграють туристично-рекреаційні ресурси. В силу цих обставин вони зумовлюють і визначають найважливіші економічні показники туризму, такі як: кількість туристів, ціну на послуги, географію подорожей, їх сезонний розподіл, тривалість перебування та ін. Тому комерційна робота в галузі туризму повинна будуватись на всеохоплюючому обліку туристичних ресурсів як в цілому по країні, так і по окремих регіонах.

Вітчизняна туристична галузь відіграє надзвичайно важливу роль в соціально-економічному житті країни. Зростає її статус та зацікавленість держави в подальшому розвитку галузі, посилюється вплив туризму практично на всі сфери життя і діяльності людини. Площа освоєних та потенційних рекреаційних територій в Україні (без радіаційно забруднених) становить 12,8% країни і розподіляється відповідно до семи основних природних рекреаційних регіонів: Карпатський, Придністровський, Дніпровський, Донецько-Приазовський, Поліський, Причорноморський, Кримський.

Сама сутність туризму як мобільної форми споживання і рекреаційної діяльності, заснованій на доланні простору, пов'язана з територією, характером середовища в широкому розумінні цього поняття (не тільки природного середовища, але й соціально-культурного та економічного середовища людської діяльності). Тому значний доробок в дослідженнях туризму належить працям таких вче-

них, як: Долішній М.І., Нудельман М.С., Ткаченко К.Н. [4], Кравців В.С., Євдокименко В.К., Габрель М.М. [5], Мацола В.І. [6], Ф.Ф.Мазур [7], М.І.Мальстки [8], Є.В.Панкової [9], які досліджували проблеми розвитку туризму в Україні.

Головною метою даної статті є дослідження процесів функціонування та перспектив розвитку туристичної галузі Закарпатської області. Виходячи із зазначеної мети, визначено наступні завдання:

- виявити специфіку розвитку туристичної сфери діяльності в сучасних умовах господарювання;

- визначити особливості функціонування туристично-рекреаційного комплексу на території Закарпатської області;

- оцінити пріоритети розвитку туристичної індустрії Закарпатської області;

- проаналізувати перспективи розвитку туристичної сфери діяльності Закарпаття на довгостроковий період.

Для вирішення основних теоретичних і практичних завдань у статті використовувалися прийоми і засоби теоретичного узагальнення, порівняльний, статистичний аналіз, системний підходи.

1 НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Закарпатська область, будучи одним з наймальовничіших куточків держави, має надзвичайно сприятливі умови для розвитку практично всіх напрямків туризму і рекреації. М'який клімат, мальовничі гірські ландшафти, численні мінеральні джерела, історичні пам'ятки сприяють розвитку рекреації в Закарпатті. Область має високий природно-рекреаційний і туристично-курортний потенціал. На її території виявлено понад 700 джерел мінеральних (в т.ч. термальних) вод біля 30 типів, які за своїми властивостями не поступаються відомим водам Кавказу, Чехії, Франції.

В області на державному обліку знаходиться понад 180 пам'яток археології, історії та монументального мистецтва. Серед них: 13 замкових та фортифікаційних споруд (переважно в руїнах), 29 дерев'яних церков – перлин рукотворного мистецтва, що є неабияким приваблюючим фактором для туристів і рекреантів. Наявні також 3 державні і 76 громадських музеїв.

На Закарпатті сформована база для подальшого розвитку сільського (зеленого) туризму. Карпати знову починають користуватися популярністю у шанувальників таких активних видів відпочинку, як пішохідний, велотуризм, водний туризм, парата дельтапланеризм, скелелазіння, спелеотуризм, та ін.

Як переконливо доводить світова практика, наявність багатого природного і культурного потенціалу дозволяє навіть тим країнам, що не відносяться до числа найбільш розвинутих, завоювати серйоз-

ні позиції на світовому туристичному ринку. Закарпаття в цьому відношенні, завдяки його сприятливому географічному розташуванню, кліматичним умовам, шедрому природно-рекреаційному потенціалу та багатій історико-культурній спадщині має унікальні можливості. Однак вони можуть бути реалізовані при одній обов'язковій умові: проведення в області активної державної політики, спрямованої на підтримку туризму і рекреації.

Закарпатська область має надзвичайно сприятливі умови для розвитку практично всіх видів активного відпочинку (внутрішнього туризму). Пріоритетами, які можуть і повинні використовуватись для подальшого ефективного розвитку цього виду діяльності, є:

- природно-кліматичні та екологічні особливості краю. 70% території області складають гірські та передгірські зони, що зумовлює специфіку і своєрідність цієї частини України. Крім цього, Закарпаття на сьогодні вважається одним з найбільш екологічно чистих регіонів країни, чим і пояснюється попит на оздоровлення і відпочинок саме в цій місцевості;

- наявність унікальних туристичних об'єктів: г.Говерла, "Центр Європи", Синевирське озеро, Долина нарцисів та інші;

- наявність природно-заповідних зон, що можуть набути міжнародного значення для розвитку туристичної індустрії. Найбільш перспективними серед них є Карпатський біосферний заповідник, національний парк "Синевир", Ужанський національний природний парк;

- розташування на території Закарпаття численних історико-архітектурних та культурних пам'яток. Наявні в області музейні комплекси (Закарпатський музей народної архітектури і побуту, єдиний в Україні музей лісу і сплаву, музей-кузня "Гамора"), замкові споруди, дерев'яні церкви краю та багато інших можуть успішно використовуватись для організації масових видовищ з метою приваблення туристів;

- наявність сформованої бази для розвитку сільського туризму.

З метою реалізації всіх географічних, ландшафтних, природнокліматичних переваг, з урахуванням історичних і культурних моментів, завданням на 2006-2008 роки є розвиток та активна промоція таких перспективних для області видів туризму:

- 1) гірськолижного – переважно на території Воловецького, Міжгірського, Рахівського, Великоберезнянського, Свалявського, Мукачівського районів;

- 2) пішохідного, комбінованого автобусно-пішохідного, кінного – на території всіх районів області;

- 3) культурно-пізнавального – на території всіх районів області;

- 4) сільського (зеленого) туризму – на території всіх районів області;

5) екотуризму – переважно на територіях природно-заповідного фонду;

6) екстремальних видів туризму: спуску по гірських річках на байдарках (Виноградівський, Великоберезнянський, Перечинський, Ужгородський райони); парапланеризму, дельтапланеризму (Рахівський, Перечинський, Великоберезнянський райони, частково інші);

7) елітних видів туризму: мисливського туризму – на території всіх районів області; спортивного велотуризму – на території всіх районів області;

8) етнічного та етнографічного туризму – переважно в місцях компактного проживання національних меншин (угорців, німців, румунів, словаків);

9) ностальгічного туризму – (кладовища часів I світової війни, резиденції колишніх австро-угорських правителів, Верецький перевал – Воловецький район тощо);

10) волонтерського руху, на базі якого доцільно розгортати оздоровлення школярів і молоді.

Маючи унікальний ресурсний потенціал, туризм в Закарпатті повинен сприяти зміцненню економіки країни, поповненню державного бюджету, зростанню добробуту українських громадян, збереженню історико-культурної спадщини, піднесенню духовного потенціалу суспільства.

Багато підприємств і організацій беруть участь в обслуговуванні туристів, отримуючи при цьому значні прибутки, що дозволяє говорити про туризм, як про галузь бізнесу. Комерційна спрямованість діяльності туристичних підприємств, глибока промоційна діяльність – від планування і підготовки маршрутів до будівництва спеціалізованих комплексів, від роботи з клієнтами до розвитку інфраструктури окремих регіонів – дозволяє віднести туризм до сучасної індустрії відпочинку, лікування, розваг, бізнесу.

В умовах сучасної конкуренції з комфортабельними рекреаційними закладами Словаччини, Угорщини, Польщі аналогічні заклади Закарпаття можуть ефективно діяти тільки при умові створення системи належного сервісу, в основу якого ставляться бажання та інтереси самого відпочиваючого. Діючі туристично-санаторні заклади приділяють значну увагу переобладнанню. Однак порівняно невеликі прибутки не дозволяють залучати для реконструкції необхідну кількість коштів. Тому досягнути потрібного результату можна тільки шляхом залучення значних інвестиційних вкладень, що спрямовуватимуться на реконструкцію і модернізацію наявних комплексів.

На сьогодні мережа санаторно-курортних та туристично-рекреаційних закладів в Закарпатській області нараховує 171 об'єкт, серед яких 36 санаторіїв та санаторіїв-профілакторіїв, 87 туристичних баз та баз відпочинку. Крім цього, в регіоні є 48 готелів (мотелів) та 57 суб'єктів підприємницької діяльності, що отримали дозволи (ліцензії) на надання туристичних послуг.

Закарпаття є одним із провідних туристичних районів. Тут діють турбази «Світанок» (Ужгород) із філіалом «Дубовий гай» (с. Кострина), «Невицьке» (с. Кам'яниця), «Нарцис» (м. Хуст), «Полонина» (с. Лумшори), «Форель» (с. Жденієве), «Плай» (с. Воловець) із філіалом «Пікуй» (с. Біласовиця), «Карпати» (с. Міжгір'я) з філіалом «Синевирське озеро» (с. Синевирська Поляна), «Трембіта» (с. Кобилецька Поляна), «Ялинка» (с. Усть-Чорна), «Гиса» (м. Рахів), «Едельвейс» (с. Ясиня), а також туристський готель «Латориця» (м. Мукачєво).

Закарпатська область розподілена на 10 рекреаційних зон: Ужгородська, Мукачівська, Великоберезнянсько-Перечинська, Міжгірсько-Воловецька, Свалявська, Іршавська, Березівська, Виноградівсько-Хустська, Тячівська, Рахівська. Кожна з зон має свої унікальні туристично-рекреаційні можливості і потенціал.

За кількістю обслуговуваних та обсягом наданих послуг в Закарпатській області на першому місці є оздоровчо-лікувальний туризм. Туристичними фірмами та готелями області у 2004 році експортовано послуг на 345,5 тис. дол. США, що у 2,5 рази більше відповідного періоду минулого року. Імпорт послуг скорочено на 15,7%. Вперше за останні роки одержано позитивне сальдо від зовнішньої торгівлі туристичних послуг на суму 58,2 тис. дол. США. Зросла кількість туристів, яким надаються екскурсійні послуги. Турпідприємствами області за 2004 рік було надано послуг понад 33 тис. екскурсантам, що значно більше, ніж за аналогічний період минулого року.

В області створюються сприятливі умови для розвитку активних видів відпочинку, які користуються надзвичайною популярністю. Тільки ліцензовані турпідприємства протягом 2004 р. забезпечили активний відпочинок 4417 туристам (11% всіх обслуговуваних ліцензіатами). Однак кількість їх є набагато більшою, оскільки ця категорія туристів не завжди звертається до турагентств. Зокрема, за даними Закарпатського зведеного аварійно-рятувального загону тільки сходження на г. Говерлу у літній період щоденно здійснюють від 50 до 100 туристів.

Надзвичайно популярними в Закарпатті є зимові види відпочинку. Про це свідчить 100% завантаженість протягом усього зимового періоду тих закладів розміщення, поблизу яких є гірськолижні витяги. В окремих районах (Рахівському, Великоберезнянському, Воловецькому) на цей період припадає пік завантаженості всіх об'єктів. Подальшому розвитку гірськолижного відпочинку сприяє встановлення нових підйомників. На початку 2003 року було встановлено 2 нових витяги в с.Солочин та смт.Поляна Свалявського району. Відремонтована більша частина під'їзної дороги на полонину Драгобрат, що є надзвичайно важливим для цього гірськолижного центру.

Для перспективних туристично-рекреаційних центрів розроблено та погоджено комісією облдержадміністрації генеральні плани забудови полонини Драгобрат (Рахівський район) та Боржавських полонин (с.Пилипець Міжгірського району). У стадії розробки генеральні плани забудови 2-х інших перспективних місцевостей: курортної території місцевого значення «Солотвино» та гірськолижного центру «Красія».

Зміцнюється матеріально-технічна база галузі, переважно за рахунок власників закладів. У першу чергу це стосується Свалявського, Мукачівського, Воловецького районів, полонини Драгобрат та курорту «Солотвино», де активно будуються нові та модернізуються наявні об'єкти. За обсягом вкладених коштів у розвиток туристично-рекреаційної галузі протягом 2004 року слід відзначити Свалявський (1427,2 тис.грн.), Мукачівський (2356,4 тис.грн.) та Рахівський райони (937 тис.грн.). У с.Н.Ворота Воловецького району розпочато будівництво готельного комплексу. Будеться кемпінг в урочищі Майдан (с.Підполоззя Воловецького району), що в якійсь мірі є новим для області і дуже позитивним, адже на даний час кількість облаштованих місць для відпочинку автотуристів незначна. Відновлено діяльність бази відпочинку «Вільхівські Лази» (Тячівський район).

Значно активізувалася рекламно-інформаційна діяльність. Для пропаганди наявного туристично-рекреаційного потенціалу, привертання уваги до визначних місць краю та його самотньої культури, управлінням видано путівник «Сім див туристичного Закарпаття», буклети «Музеї Закарпаття» та «Мое Закарпаття». Громадськими об'єднаннями області видано детальний туристичний путівник «Закарпаття туристичне» із туристичними картами-схемами в розрізі районів та туристсько-краєзнавчий довідник «Обличчя Закарпаття», в т.ч. на німецькій мові.

У Закарпатті вже стало регулярним проведення міжнародних і національних туристичних виставок, салонів, бірж, ярмарків, фестивалів, конкурсів, які з кожним роком залучають все більше і більше іноземних гостей.

Протягом 2004-2005 р.р. розвиток туристично-рекреаційного комплексу та робота управління по туризму та курортах продовжувалася у таких напрямках: планувалося ввести в дію такі туристично-рекреаційні об'єкти: гірськолижний комплекс у с.Підполоззя (Воловецький район), рекреаційний заклад у с.Шаян (Хустський район), оздоровчий табір «Білочка» (Мукачівський район), заклади розміщення на полонині Драгобрат (Рахівський район), відновлено роботу туристичної бази «Его--Невицьке» (с.Кам'яниця); введено в експлуатацію нові гірськолижні підйомники: на Боржавських полонинах (Міжгірський район) та в смт.Чинадієві (оздоровчий табір «Водограй», Мукачівський район), завершується ремонт під'їзної дороги до центру зимової рекреації – полонини Драгобрат

(Рахівський район); деталізовано плани розвитку перспективних туристичних центрів – Боржавських полонин (Міжгірський район) та гори Красія (Великоберезнянський район); укладено договори між інститутом туризму Федерації профспілок України, Асоціацією туристичних підприємств Закарпатської області та Закарпатським інститутом післядипломної педагогічної освіти було продовжено навчання груп менеджерів по туризму, після чого підприємці та окремі заклади матимуть можливість отримати ліцензію на право провадження туристичної діяльності.

Управління по туризму та курортах продовжує роботу по створенню електронного банку даних про явища культури, визначних митців, осередки традиційних народних ремесел.

Найголовнішим у ефективному використанні рекреаційних ресурсів є наявність туристичної інфраструктури. Це готелі, мотелі, будинки відпочинку, пансіонати, санаторії, заклади харчування, транспортні засоби, заклади для розваг, атракціони та ін.

Для збалансованого досягнення мети якісного обслуговування туристів і рекреантів пропонується політика “малих кроків”, спрямована на формування мережі малих приватних готелів і засобів розміщення інших типів, створення спеціалізованої транспортної компанії (чи асоціації перевізників) для перевезення гостей області, а також поступовий розвиток інфраструктури обслуговування, розрахованої як на гостей, так і на мешканців області.

Але тільки наявності інфраструктури, призначеної для туризму, недостатньо. Її необхідно розглядати в широкому значенні, основні елементи якої повинні виконувати не тільки винятково рекреаційну функцію, а й служити провідним фактором піднесення всього соціально-економічного життя Закарпатського краю.

Це має бути інфраструктура загального користування, що повинна відповідати світовим стандартам і бути зорієнтованою на всіх мешканців України та її гостей. З точки зору організації інфраструктурного забезпечення рекреаційного процесу, одне з ключових місць належить транспортній системі. Питання охоплює проблему транзитних перевезень, організацію залізничного сполучення, розвиток автомагістралей, повітряного, річкового транспорту.

Транспортні шляхи Закарпаття повинні відповідати міжнародним вимогам та надавати можливість здійснювати перевезення швидко, безпечно, надійно, комфортно. Саме вони є першою ланкою туристичного потоку іноземних громадян в Закарпатську область. Взаємодія двох галузей – транспорту і туризму – допоможе кожній з них у короткі терміни вирішити більшість питань, зокрема розбудови туристичної інфраструктури за напрямками національної мережі транспортних коридорів із залученням приватного капіталу (національного і закордонного).

Неможливий розвиток туризму без системи зв'язку і комунікацій, функціонування різноманітних служб сервісу, розвитку громадського харчування і побутового обслуговування, організації культурно-розважального обслуговування.

Актуальною для Закарпаття залишається проблема водопостачання і каналізації населених пунктів, і, в першу чергу, рекреаційних центрів. Проблема інфраструктурного облаштування території Закарпаття має бути вирішена лише завдяки інвестуванню в її розбудову великих коштів, в тому числі з боку центральної та місцевих влад, її розв'язання можливе лише в контексті практичних дій по економічному піднесенню області.

2 РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ Й РЕКРЕАЦІЇ

Виходячи із положень законодавства України, Концепції сталого розвитку Закарпаття, інших нормативно-правових документів, державна політика в галузі туризму і рекреації в Закарпатській області протягом до 2010 року реалізуватиметься за напрямками:

1. Забезпечення удосконалення структури управління в туристично-рекреаційній галузі на обласному та районному (міському) рівнях, координації дій місцевих органів виконавчої влади з цього питання.

2. Внесення пропозицій до Кабінету Міністрів України про вдосконалення нормативно-правової бази туристично-рекреаційної діяльності з метою залучення до розвитку туристичної індустрії підприємств малого бізнесу та приватного сектору, особливо в сільській місцевості. Зокрема:

- до нової редакції проекту Закону України "Про туризм";

- до проекту Закону України "Про сільський екотуризм", розробка проектів інших нормативно-правових документів;

- до діючих нормативно-правових актів з метою делегування місцевим органам виконавчої влади повноважень з ліцензування туристичної діяльності;

- щодо спрощення візових формальностей на кордоні для іноземних туристів.

3. Створення умов та вжиття заходів для залучення іноземних і вітчизняних інвестиційних та кредитних коштів у розвиток матеріально-технічної бази туристично-рекреаційної галузі.

4. Розроблення і виконання комплексних програм розвитку рекреаційних і туристичних центрів Закарпаття ("Драгобрат", "Боржавські полонини", "Красія", "Синяк", "Синевир", "Солотвино", "Курорти Свалявщини") та створення туристично-рекреаційної зони на Верецькому перевалі.

5. Здійснення аналізу діяльності суб'єктів туристичної діяльності та розроблення за його ре-

зультатами заходів щодо підвищення ефективності їх роботи на ринку туристичних послуг.

6. Детінізація туристично-рекреаційної діяльності.

7. Контроль за встановленням та застосуванням економічно обґрунтованих цін і тарифів на послуги, що надаються туристично-рекреаційними закладами, згідно з рівнем сертифікації об'єктів.

8. Забезпечення підвищення якості надання послуг суб'єктами туристичної діяльності шляхом проведення обов'язкової сертифікації готельних і туристичних послуг, послуг громадського харчування суб'єктів туристично-рекреаційної діяльності відповідно до вимог міждержавних стандартів та стандартів ISO 9000.

9. Контроль за дотриманням водокористувачами гідромінеральних ресурсів ліцензійних умов щодо видобутку мінеральних вод (експлуатація свердловин) та охороною родовищ, а також здійснення режимних спостережень.

Розробка для всіх родовищ, які знаходяться в експлуатації, технологічних схем раціональної експлуатації та проектних округів і зон гірсько-санітарної охорони.

10. Подання пропозицій щодо використання земельних ділянок на території області з рекреаційною метою.

Продовження роботи щодо резервування територій для розвитку курортів, рекреаційного комплексу та туризму.

11. Визначення норм максимально допустимого антропогенного навантаження у межах рекреаційних територій.

12. Визначення частки державної і комунальної власності в статутних фондах туристично-рекреаційних об'єктів, що належать підприємствам, установам, організаціям.

13. Запровадження регіональної статистичної звітності в галузі туризму і рекреації. Подання пропозицій щодо вдосконалення державної статистичної звітності.

14. Створення і ведення обласного автоматизованого реєстру туристично-рекреаційного комплексу.

ВИСНОВКИ

Закарпатська область володіє потужними туристично-рекреаційними ресурсами, має надзвичайно сприятливі умови для розвитку практично всіх напрямків туризму й рекреації. Крім того, на території області знаходиться значна кількість пам'яток археології, історії та монументального мистецтва, сформована база для розвитку сільського та практично всіх видів активного туризму.

Отже, володіючи таким унікальним ресурсним потенціалом, туризм в Закарпатті повинен сприяти зміцненню економіки країни, поповненню держбюджету та зростанню добробуту громадян.

Для досягнення позитивного результату в туристичній галузі Закарпатської області необхідно:

- 1) здійснювати пряму рекламно-промоційну діяльність через місцеві туристичні підприємства та туроператорів;
- 2) приймати участь у споживацьких рекламних заходах, що відбуваються у великих містах України;
- 3) використовувати можливості мережі Інтернет для здійснення маркетингу послуг;
- 4) чітко визначити потреби відпочиваючих при проведенні кожного конкретного заходу, підготувати висококваліфікований обслуговуючий персонал, забезпечити особисту безпеку відпочиваючих;

5) здійснити заходи по формуванню бази та кваліфікованих кадрів для розвитку в області сільського туризму.

У подальших наукових дослідженнях доцільно зосередити увагу на наступному:

- 1) організації регіональних маркетингових дослідженнях в галузі туризму;
- 2) аналізі економічної, нормативно-законодавчої, екологічної й соціальної умов ефективності розвитку туристичної галузі;
- 3) становленні і формуванні конкурентоспроможного ринку рекреаційних послуг.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закарпаття – 2003. Статистичний щорічник. – Ужгород; Закарпатське обласне управління статистики, 2003 р.
2. Закарпаття – 2004. Статистичний щорічник. – Ужгород; Закарпатське обласне управління статистики, 2004 р.
3. Представництво «Укпрофздоровниці» в Закарпатській області (річна звітність за 2002-2004 рр.) www.reces.uzhgorod.ua.
4. Долішній М.І., Нудельман М.С., Ткаченко К.Н. Карпатський рекреаційний комплекс. – К.: Наукова думка, 1984. – 148 с.
5. Кравців В.С., Євдокименко В.К., Габрель М.М. Рекреаційна політика в Карпатському регіоні: принципи формування, шляхи реалізації. – Чернівці: Прут, 1995. – 71 с.
6. Мацола В.І. Рекреаційно-туристичний комплекс України: Монографія. – Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України, 1997. – 259 с.
7. Ф.Ф.Мазур. Соціально-економічні умови розвитку рекреаційної індустрії (на прикладі Карпатського регіону) – К. – 2005 р. 96 ст.
8. М.І.Мальська. Основи туристичного бізнесу – К. – 2004 р. 272 с.
9. С.В. Панкова. Туристичне краєзнавство – К. – 2003 р. 352 с.
10. С.Поп. Природні ресурси Закарпаття. – Ужгород: ТОВ «Спектраль», 2002. 296 с.

УДК 630 (477.87)

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СТАНУ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Хаустова К.М.

У статті застосовано метод SWOT-аналізу, подано його сутність та методичні підходи дослідження. Здійснено порівняльний аналіз сучасного стану функціонування лісового господарства Закарпатської області. Обґрунтовано вплив факторів зовнішнього і внутрішнього середовища на процеси господарювання.

Кількість бібліографічних посилань – 11; мова – українська.

Ключові слова: SWOT-аналіз, зовнішні і внутрішні фактори функціонування лісового господарства, сильні і слабкі сторони діяльності.

ВСТУП

Одним з найбільших багатств Закарпатської області є ліси. Ліси виконують важливі економічні,

екологічні та рекреаційні функції. За лісистістю наша область займає перше місце в Україні. Загальна площа лісового фонду 694 тис. га., або 51% території.

Значення лісів як одного з джерел економічного розвитку краю, можна розглядати у наступних аспектах:

Хаустова Ксенія Михайлівна – асистент кафедри менеджменту Мукачівського технологічного інституту